

**Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze
Oddział Morski w Gdyni**

„MIŁOŚNIK GDYNI„

Regionalna Odznaka Krajoznawcza

*** Regulamin**

*** Kanon Krajoznawczy Gdyni**

Przewodnik

*** Informacja Turystyczna**

**GDYNIA
GRUDZIEŃ 2004r.**

Alicja i Ryszard Wrzoskowie

W pracy wykorzystano materiały Urzędu Miasta Gdyni
i Oddziału Morskiego PTTK w Gdyni.

Oddział Morski PTTK w Gdyni dziękuje Panu Prezydentowi Miasta Gdyni za sfinansowanie wydania przewodnika do Regionalnej Odznaki Krajoznawczej „Miłośnik Gdyni”

Regionalna Odznaka Krajoznawcza „Miłośnik Gdyni” **REGULAMIN**

I. Postanowienia ogólne

1. Odznakę krajoznawczą PTTK „Miłośnik Gdyni” ustanowił Oddział Morski PTTK w Gdyni z okazji 70 rocznicy nadania praw miejskich Gdyni i 70 rocznicy Oddziału Morskiego PTK-PTTK w Gdyni dnia 10 lutego 1998 roku.
2. Odznaka jest dwustopniowa.

II. Warunki zdobywania odznaki

1. Odznakę może zdobywać każdy zainteresowany, po ukończeniu 10 roku życia.
2. Zdobywa ją uczestnik w dowolnej imprezie turystyczno-krajoznawczej na terenie administracyjnym miasta i gminy ,indywidualnie lub grupowo
3. Czas zdobywania nieokreślony.
4. Kolejność zwiedzania poszczególnych obiektów jest dowolna.
5. Odznakę można zdobywać równolegle z innymi odznakami turystyczno-krajoznawczymi.
6. Wymagania:
 - liczba obiektów do zwiedzania na I stopień-odznaka błękitna.
9-po jednym z każdego działu oraz dowolna impreza oddziałowa(10pkt),
 - liczba obiektów do zwiedzania na II stopień-odznaka złota.
18-po dwie z każdego działu oraz 2 dowolne imprezy oddziałowe (20pkt)

III. Weryfikacja

1. Podstawa weryfikacji odznaki jest kronika (notatnik,dzienniczek)wycieczek i zwiedzanych obiektów , prowadzona wyłącznie przez zdobywającego odznakę.
2. Potwierdzeniem zwiedzania obiektu jest wpis do kroniki i uzyskania pieczętki z datą Potwierdzeniem może być również własny opis zilustrowany zdjęciem odwiedzonego miejsca.
3. Podstawą otrzymania odznaki jest przedstawienie zapisu weryfikacyjnego Komisji Krajoznawczej Oddziału Morskiego PTTK w Gdyni.
4. Zarząd Oddziału Morskiego PTTK w Gdyni może przyznawać honorowa odznakę osobom szczególnie zasłużonym dla turystyki i krajoznawstwa Gdyni.
5. Interpretacja niniejszego regulaminu należy do Zarządu Oddziału Morskiego PTTK w Gdyni.

Wykaz obiektów i tras pieszych do odznaki

I. Środowisko przyrodnicze

II. Obiekty przyrodnicze

1. Rezerваты Przyrody

- „Kępa Redłowska”
- „Kacze Łęgi”
- „Cisowa”

2. Pomniki przyrody

Wykaz obiektów w kanonie.

III. Obiekty krajoznawcze

3. Zabytki

Wykaz obiektów w kanonie.

4. Pomniki i tablice pamiątkowe

Wykaz obiektów w kanonie.

5. Kościoły i nekropolie

- Michała Archanioła w Gdyni Oksywiu i przyległy cmentarz,
- NMP w Gdyni Śródmieściu,
- cmentarz wojskowy w Gdyni Redłowie,
- cmentarz witomiński.

Pełny wykaz nekropoli gdyńskich w kanonie.

6. Muzeum i muzealne jednostki morskie

- Muzeum Miasta Gdyni,
- Akwarium Gdyńskie,
- Muzeum Marynarki Wojennej (skansen i ORP „Błyskawica”),
- Żaglowiec – Muzeum „Dar Pomorza”.

Wykaz muzeów w Gdyni podano w kanonie.

7. Punkty widokowe

- Wieża widokowa przy ul. Kieleckiej,
- Kamienna Góra,
- Góra Donas.

8. Piesze trasy turystyczne

- Babie Doły-Oksywie Osada Rybacka-Oksywie Górne-Oksywie Dolne,
- Oksywie - Obłuże Górne - Pogórze Górne-Pogórze Dolne - ul. Pucka - Gdynia Chylonia
- Gdynia Orłowo PKP-Kolibki - potok Swelinia - Orłowo molo – rez. „Kępa Redłowska”-
- Bulwar Nadmorski-Pałac Kaszubski - ul. Chrzanowskiego - Dworzec Morski,
- Gdynia Chylonia PKP-Pustki Cisowskie – Chwarzno - Góra Donas - Gdynia Polifarb

Tereny spacerowo - rekreacyjne w Gdyni podano w kanonie.

9 .Znakowane szlaki turystyczne w granicach administracyjnych miasta i gminy

- szlak żółty „Wzgórzami Trójmiasta” (Gdynia Dworzec PKP-Gdynia Leśniczówka-Gołębiewo),
- szlak czerwony „Wejherowski” (Gdynia Karwiny - szosa Koleczkowo – Gdynia Chylonia,
- szlak czarny „Zagórskiej Strugi” (Gdynia Wzgórze Św.Maksymiliana - szosa Koleczkowo - Gdynia Chylonia).

Kilometraż 3 znakowanych szlaków pieszych oraz mapka szlaków pieszych w woj. pomorskim podano w kanonie.

ODZNAKI:

**I stopień
Błękitna**

**II stopień
Złota**

KANON KRAJOZNAWCZY GDYNI

I. Środowisko przyrodnicze

Gdynia od wschodu sąsiaduje z Zatoką Gdańską, od zachodu jest otoczona amfiteatralnie pasem wzgórz morenowych, porośniętych lasami co stwarza jej mieszkańcom atrakcyjne warunki życia oraz podnosi walory turystyczne. Miasto w swoich granicach administracyjnych rozpościera się na obszarze dwóch mezoregionów fizyczno – geograficznych: Pobrzeża Kaszubskie i Pojezierza Kaszubskiego. Regiony te charakteryzują się silną indywidualnością, związaną z ich genezą i ewolucją. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w zróżnicowaniu środowiska przyrodniczego na terenie miasta i w jego obliczu krajobrazowym. Można wyodrębnić pięć typów krajobrazu, które różnią się budową podłoża geologicznego, klimatem, warunkami hydrogeologicznymi oraz sposobem użytkowania gruntów:

1. równina wierzchowyiny wysoczyzny morenowej (Np. Kępa Oksywska),
2. pagórkowate, pofałdowane wierzchowyiny wysoczyzny morenowej (Kępa Redłowska, Dąbrowa, Karwiny, Chwarzno, Wiczlino),
3. strefy krawędziowe wysoczyzny morenowej, strefy zboczowe i formy dolinne (dolina rzeki Kaczej, Strugi Cisowskiej, Potoku Demptowskiego oraz klify redłowski i oksywski),
4. płaskodenne doliny (Pradolina Redy – Łeby otaczająca Kępę Oksywską zwaną Meandrem Kaszubskim oraz Obniżenie Redłowskie),
5. dna dolin w obrębie wierzchowyiny wysoczyzny morenowej (wąskie doliny rzeki Kaczej, obniżenie rynnowe w Wielkim Kacku),

Najcenniejszym ekosystemem Gdyni są tereny leśne, ponieważ las jest najwyżej zorganizowanym układem roślinności, wielowarstwowym i skomplikowanym, dającym dzięki temu najwięcej możliwości wykorzystania zarówno dla potrzeb gospodarczych jak też rekreacyjnych. Jednocześnie pełni funkcję najbardziej rozbudowanego naturalnego filtra przeciwdziałającego różnym skażeniom środowiska, jakie powoduje działalność człowieka. Spośród układów roślinnych – las ma największe znaczenie glebo – i wodo – chronne oraz klimatotwórcze.

Jednym z podstawowych kryteriów określających standardy życia w mieście jest zieleń, która spełnia ważną rolę zdrowotno-sanitarną, rekreacyjną i dekoracyjną. Wyróżnia się dwie kategorie terenów zielonych. Pierwszą jest zieleń nienormowana tzn. użytki rolne (pola, sady, łąki, pastwiska) oraz lasy obecne w granicach miasta. Drugą kategorię stanowi zieleń normowana, która decyduje o warunkach życia w mieście. Zalicza się do niej tereny wypoczynkowe (parki, skwery, zieleńce, ogródki jordanowskie, osiedlowe place zabaw i wypoczynku dla dzieci) cmentarze, ogrody działkowe i zieleń dydaktyczną.

Ze względu na znaczenie przyrody w życiu człowieka zostały wprowadzone prawne formy ochrony, takie jak:

- Parki narodowe
- Parki krajobrazowe
- Obszary chronionego krajobrazu
- Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt
- Indywidualne formy ochrony przyrody w drodze uznania ich za:

- a) pomniki przyrody
- b) stanowiska dokumentacyjne
- c) użytki ekologiczne
- d) zespoły przyrodniczo krajobrazowe

W obrębie granic administracyjnych Gdyni znajdują się 3 rezerwaty, część Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, 49 pomniki przyrody oraz kilka innych obiektów cennych przyrodniczo.

Trójmiejski Park Krajobrazowy

Trójmiejski Park Krajobrazowy został utworzony w 1979 r. na mocy Uchwały nr XVI/89/79 WRN w Gdańsku. Jego ogólna powierzchnia wynosi 20104 ha. Park obejmuje część wysoczyzny morenowej wraz z jej strefą krawędziową, w obrębie której występują różne rozcięcia erozyjne z bardzo atrakcyjnymi geomorfologicznie i krajobrazowo dolinami. Dominującymi zbiorowiskami roślinności są fitocenozy lasów bukowych i grądowych, bukowo – dębowych, w dnach rozcięć spotyka się lasy łąkowo – olszowo – jesionowe. Na terenie Parku, w granicach administracyjnych Gdyni, znajdują się dwa rezerwaty: Kacze Łęgi i Cisowa oraz kilkanaście pomników przyrody. Położenie Parku i nagromadzenie w nim różnorodnych obiektów przyrodniczych czyni go jednym z najbardziej interesujących rejonów dla badań przyrodniczych.

Lasy

Lasy zajmują największą powierzchnię wśród terenów zieleni – 6164 ha tj. 45 % ogólnej powierzchni miasta, w tym lasy państwowe 5388 ha, wchodząc prawie w całości w skład Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Pozostałe to lasy prywatne i komunalne – 832 ha.

Gdyńskie lasy mają charakter mieszany liściasto – iglasty i bezpośrednio połączone są z osiedlami. Niektóre z nich, jak Witomino, Chwarzno, Demptowo czy Pustki Cisowskie wręcz otulone są drzewami. Jest to bardzo korzystne dla ludzi, ale zgubne dla lasów, albowiem następuje szybka dewastacja poszycia i drzewostanu.

Na szczególną uwagę zasługują niewielkie tereny leśne poza zwartym kompleksem. Spełniają one ważną rolę biocenotyczną jako enklawy zieleni w obszarach rolniczych a porastając tereny o dużych spadkach zabezpieczają je przed erozją. W planowanej zabudowie obszarów rolniczych mogą służyć jako zaczątki terenów zielonych.

Klify

Najciekawszymi strukturami przyrodniczymi, występującymi tylko w strefie nadmorskiej a także najbardziej naturalnymi miejscami pierwotnymi są klify. Długość brzegu morskiego w Gdyni wynosi 15 km, a najatrakcyjniejszą jego część stanowią klify.

Na kształt morskiej granicy miasta mają wpływ dwie kępy nadmorskie wchodzące w skład Pobrzeża Kaszubskiego, które stanowią część składową gdyńskiego krajobrazu. Między dwa cyple obu tych kęp (Cypel Orłowski od południa i od północy Przylądek Oksywski, zwany Oksywską Głową) wciskają się port i śródmieście.

Pierwsza od południa Kępa Redłowska, o kształcie kopulastym, z najwyższym wzniesieniem wynoszącym 90,8 m n.p.m., ma nadmorskie krawędzie stromo zniżające się ku morzu. Klify redłowskie mają do 60 m wysokości i wsparte na dwóch filarach – wspomnianym już Cyplu Orłowskim (dł. 650 m) w pobliżu ujścia rzeki Kaczej i Cyplu Redłowskim (dł. 450 m) przy Polance Redłowskiej. Cyple są klifami aktywnymi, gdzie systematycznie ubywa łądu, widoczne jest to zresztą gołym okiem. Ubytki te po każdym większym sztormie są coraz większe. Wąskie w tych miejscach brzegi powodują, że fale dochodząc do krawędzi klifu podmywają je i powodują ich obsuwanie. Fale, dzięki swej ogromnej dynamice, zabierają z brzegu lżejsze elementy budulca kępy, pozostawiając cięższe i większe kamienie oraz głazy. Spacer po takich odcinkach brzegu jest utrudniony. W miejscach gdzie występują klify martwy, o częściowo porośniętych stokach, na brzegach tworzą się drobne formy akumulacyjne z piasków, które częściowo umożliwiają plażowanie.

Dojście brzegiem morza do obu cypli i klifów istnieje od strony ul. Orłowskiej lub Bulwarem Nadmorskim od strony śródmieścia.

Kępa Oksywska tylko w części południowo – wschodniej leży w Gdyni. W pobliżu Przylądka Oksywskiego kępa wznosi się na 40 – 60 m n.p.m. Krawędzie tej kępy są na ogół martwe, do czego przyczyniły się wzniesione tu budowle ochronne. Odcinek plaży od osiedla Babie Doły do Oksywia ma nie mniej atrakcji niż plaża orłowska. Ten odcinek planuje się objąć ochroną jako stanowisko dokumentacyjne.

Tereny hydrogeniczne

Tereny hydrogeniczne obejmują głównie fitocenozy szuwarowe, torfowiskowe oraz łąki i pastwiska. W większości są to enklawy wśród pól silnie narażone na oddziaływanie ze strony rolnictwa i budownictwa mieszkaniowego. Najcenniejszymi są biocenozy torfowiskowe. Stanowią one naturalne zbiorniki retencyjne wpływające na lokalny mikroklimat. Ze względu na te cechy oraz bogatą florę i faunę powinny podlegać specyficznej ochronie. Osuszanie lub zmiana chemizmu wód prowadzą do szybkiego zmniejszenia powierzchni. Największe, najbardziej wartościowe ekosystemy terenów podmokłych (torfowiska), występują na obszarach niezalesionych w zachodniej części miasta (rejon Wiczlina) – tereny te kwalifikują się do objęcia prawną ochroną jako użytki ekologiczne lub zespoły przyrodniczo krajobrazowe.

Duże obszary siedlisk wilgotnych i bagiennych występują także w dnie Pradoliny Kaszubskiej. Dominują tu zbiorowiska wilgotnych łąk i pastwisk, powstałe po obniżeniu poziomu wód gruntowych. Miejscami (np. między ul. Hutniczą a torami kolejki SKM) spotkać można fitocenozy torfowiskowe i szuwarowe. Ekspansja dzielnicy przemysłowej oraz pęd do zakładania ogródków działkowych powodują, że obszar tych fitocenoz systematycznie się zmniejsza.

Korytarze ekologiczne

Korytarze ekologiczne stanowią przyrodnicze połączenia pomiędzy zalesioną wysoczyzną morenową i jej strefą krawędziową a strefą nadmorską. W szczytkowej postaci funkcjonują one wyłącznie w południowej części miasta, wzdłuż rzek: Sweliny, Kolibianki i Kaczej. Południowy fragment Gdyni stanowi, jedyny w aglomeracji gdańskiej, obszar łączący Trójmiejski Park Krajobrazowy ze strefą przybrzeżną Zatoki Gdańskiej, w tym z lasami Kępy Redłowskiej i terenami zieleni dolnego Sopotu. Posiada on unikalne walory krajobrazowe.

Na obszarze Gdyni Zachód do zachowania predysponowane są, ze względu na ważne funkcje ekologiczne, następujące obszary:

- górny odcinek doliny rzeki Kaczej wraz z obszarem źródłiskowym, proponowany do objęcia ochroną prawną w formie zespołu przyrodniczo – krajobrazowego,
- dolina Potoku Wiczlińskiego,
- tereny podmokłe i leśne z Górą Donas, leżące w zlewni rzeki Raduni.

Wartościowe zespoły ogrodowe i parkowe

Na terenie Gdyni znajduje się 8 zespołów zabytkowej zieleni, podlegających ochronie, są to:

1. **Zespół dworsko – parkowy przy ul. Folwarczej 2 w Małym Kacku** – na terenie którego znajduje się I Autorskie Liceum Ogólnokształcące. Drzewostan tworzą głównie drzewa rodzime: buki, dęby, olsza, wierzby, cisy i topole a z gatunków obcych występują m.in. kasztanowce, daglezie i grochodrzewy. Na jego terenie znajdują się dwa pomniki przyrody (kasztanowce) oraz wiele drzew o rozmiarach drzew pomnikowych (np. buk o średnicy pnia 135 cm).

2. **Zespół dworsko – parkowy przy Al. Zwycięstwa 291 (Orłowo – Kolibki)** – w jego skład wchodzi zespół budynków i tzw. „Park Marysieńki”. Do niedawna większość tego terenu zajmował Zakład Produkcji Roślinnej PdiZ w Gdyni. Obecnie m.in. znajduje się tu szkółka jeździecka i stajnie Straży Miejskiej. Wśród drzew występujących na tym terenie dominują gatunki rodzimego pochodzenia (klon zwyczajny, buk zwyczajny, dąb szypułkowy, lipa drobnolistna, jesion wyniosły, klon jawor) z niewielką domieszką drzew obcych (np. kasztanowiec). We wschodniej części parku występuje także bardzo stary jesion wyniosły, posiadający rozmiary drzewa pomnikowego (średnica pnia 173 cm). Park jest obiektem bardzo zaniedbanym, fizjonomicznie przypomina on bardziej las gąrdowy niż teren zieleni urządzonej.
3. **Miasto – ogród Kamienna Góra.** Zespół obejmuje obszar Kamiennej Góry, na który składa się: duży obszar terenów zielonych (park „Kamienna Góra”, skarpy klifów od strony Zatoki) oraz dzielnica domów jednorodzinnych – rezydencji pochodzących głównie z okresu międzywojennego.
Na terenach zielonych występują fragmenty naturalnych drzewostanów porastających klify i niektóre fragmenty zboczy. Wśród drzew dominują buki, klony, często spotyka się dęby, czereśnie, jarząby i graby. W części zagospodarowanej, tak na terenach zielonych jak i wśród rezydencji, licznie występują drzewa i krzewy gatunków i odmian ozdobnych, jak np. klon jesionolistny, cyprysiki, żywotniki, ozdobne odmiany cisa i jałowce.
4. **Pensjonat „Belweder” przy ul. Korzeniowskiego 9 (Kamienna Góra)** – pusty teren z pojedynczymi starymi drzewami (brzoza brodawkowata, klon zwyczajny, dąb) wraz z kilkoma młodszymi (orzech włoski, kasztanowiec). Parcela zaniedbana.
5. **„Stary Dwór” przy ul. Korzeniowskiego 12 (Kamienna Góra)** – obecnie niezabudowana parcela z paroma starymi drzewami (lipa drobnolistna) i kilkoma młodszymi (klon zwyczajny, jesion wyniosły).
6. **Willa z ogrodem tarasowym przy ul. Sienkiewicza 37 (Kamienna Góra)** – posesja z niezamieszkałym budynkiem. Wśród drzew porastających ten teren na uwagę zasługują stare lipy i jesiony. Rosną tu także buki, czereśnie oraz krzewy ozdobne. Obecnie jest to teren bardzo zaniedbany.
7. **Krajobrazowy ogród z ogrodzeniem przy ul. 3 Maja róg ul. 10 lutego (Śródmieście).** Obecnie jest to ogrodzony teren zielony na zapleczu budynków. Prawdopodobnie był to ogród owocowy o czym świadczą rosnące tu liczne stare jabłonie, wiśnie i grusze. Oprócz nich rosną tu jeszcze wierzby płaczące, topole włoskie, głogi szkarłatne oraz krzewy ozdobne.
8. **Zieleniec z ogrodzeniem przy ul. Świętojańskiej róg Armii Krajowej (Śródmieście)** – jest to teren przy kościele p.w. Najświętszej Marii Panny. Obszar zagospodarowany z dużą ilością drzew i krzewów ozdobnych (daglezie, cyprysniki, jałowce, żywotniki, tawuły) oraz rodzimych (lipy, klony).

Tereny zieleni miejskiej

Gdynia posiada bardzo mało ogólnodostępnych, wewnątrzmijskich terenów zielonych (parki, skwery, zieleńce itp.). Stanowią je małe, izolowane tereny wewnątrz zwartych obszarów zabudowanych. Wszystkie wymagają zachowania ze względu na walory aerosanitarne, akustyczne i estetyczno-krajobrazowe. Oprócz wymienionych już, objętych ochroną przez konserwatora zabytków, na szczególną uwagę zasługują:

- tereny zielone Skweru Kościuszki (wraz z rejonem otaczającym przy ulicy Borcharda) – są to tereny planowanej przed wojną dzielnicy reprezentacyjnej. Obecnie jest to jeden z największych obszarów zielonych na terenie Gdyni, obejmujący skwery i zieleńce z przepięknym widokiem na morze;

- aleja bukowa wzdłuż ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego – tworzą ją dwa rzędy starych niskich buków czerwonych rosnących na szerokim pasie zieleni, ciągnąca się między ul. Bema a Tetmajera;
- aleje: lipowo – klonowa przy ul. Miodowej i kasztanowcowa przy ul. Kasztanowej w Orłowie, które dawniej były drogami łączącymi szlak biegnący obecną Al. Zwycięstwa z pałacem w Małym Kacku. Aleje te zbiegały się ze sobą w okolicy placu składowego przy torach kolejowych w jedną drogę (obecnie Folwarczna), prowadzącą do pałacu. Na ul. Miodowej drzewostan występuje tylko na odcinku od ul. Bukowej do Akacjowej, dalej do Al. Zwycięstwa większość drzew została wycięta. Rosnące tu drzewa osiągają obwody pni od 1,5 m do 2,5 m. Bardzo ładną aleję przy ul. Kasztanowej tworzą stare drzewa o obwodzie dochodzącym do 3 m, z pojedynczymi młodymi egzemplarzami.
Ważny element zieleni miejskiej stanowi zadrzewienie przyuliczne, wzdłuż tras komunikacyjnych. Szczegółowa inwentaryzacja tej zieleni przeprowadzona w latach 1993 – 1995 wykazała, że na ogólną liczbę 756 ulic, 355 jest obsadzonych drzewami.

II. Obiekty przyrodnicze

1. Rezerваты przyrody

Kępa Redłowska – stanowi utworzony w 1938 r. rezerwat krajobrazowy o powierzchni 118,16 ha. Ochrona ścisła ma na celu zachowanie naturalnych lasów bukowych oraz stanowisk jarząba szwedzkiego. Jest to pierwszy rezerwat utworzony w województwie gdańskim i jeden z najstarszych w Polsce. Rezerwat ten jest narażony na degradację ze strony otaczającego go miasta (głównie deptanie i zaśmiecanie). W 1995 r. został zatwierdzony przez Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa plan jego ochrony.

Kacze Łęgi – to rezerwat leśno – florystyczny o powierzchni 8,97 ha, utworzony w 1983 r., leżący w dolinie rzeki Kaczej. Obejmuje odcinek potoku z niewielkim dopływem oraz dobrze zachowany fragment lasu łęgowego z okazałym drzewostanem i wieloma drzewami pomnikowymi. Rezerwat chroni pozostałości dawnej szaty roślinnej dolin rzecznych (łęg wiązowy w formie typowej dla roślinności dna dolin niewielkich rzek).

Cisowa – jest to rezerwat leśny o powierzchni 24,76 ha, utworzony w 1983r. w celu zachowania fragmentów buczyny i łęgu jesionowo – olszowego oraz stanowisk roślin chronionych i rzadkich.

2. Pomniki przyrody

W granicach administracyjnych Gdyni znajdują się 49 pomniki przyrody, z czego 41 obiektów to drzewa, 8 to głazy narzutowe . Tab.nr 1.

W Urzędzie Miasta Gdyni, w Wydziale Ochrony Środowiska i Rolnictwa, znajduje się do wglądu szczegółowa inwentaryzacja pomników przyrody występujących na terenie Gdyni. Zawiera ona szczegółowy opis każdego obiektu, dokumentację fotograficzną i mapy z opisem trasy prowadzącej do danego obiektu.

Tabela nr 1. Pomniki przyrody

Lp.	Nr rejestru Woj. Konser. Przyrody	Obiekt chroniony	Obwód [cm]	Wys. [m]	Wiek [lata]	Lokalizacja
1	83	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	380	29	200	Leśnictwo Gołębiewo Oddz. 25g
2	174	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> Dąb „Marysieńki”	660	25	400	park przypałacowy w Gdyni Kolibkach
3	414	buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i> „Pięć buków”	215, 197,187, 140	32	170	Leśnictwo Gołębiewo Oddz. 53g
4	417	buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	340	25	180	park wiejski przy drodze z Chwarzna do Witomina
5	441	świerk pospolity <i>Picea abies</i>	325	39	150	Leśnictwo Witomino Oddz. 223f
6	442	buk zwyczajny <i>Fagus sylvaticaca</i>	425	32	300	Leśnictwo Witomino Oddz. 223a
7	443	buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	350	42	200	Leśnictwo Witomino Oddz. 223b
8	452	sosna pospolita <i>Pinus sylvestris</i>	315	35	180	Leśnictwo Sopot Oddz. 24c
9	453	brzoza brodawkowata <i>Betula pendula</i>	251	31	120	Leśnictwo Gołębiewo Oddz. 25i
10	454	modrzew europejski <i>Larix europaea</i>	355	36	200	Leśnictwo Sopot Oddz. 24c
11	455	buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	315	35	200	Leśnictwo Sopot Oddz. 21b
12	458	grab pospolity <i>Carpinus betulus</i>	216	21	120	Leśnictwo Gołębiewo Oddz. 25l
13	463	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	485	22	ponad 300	Redłowo ul. Kombatantów posesja p. Rosickiego
14	469	kasztanowiec zwyczajny <i>Aesculus hippocastanum</i>	400	17	150	Kolibki od lewego skrzydła pałacu naprzeciwko jego fasady
15	472	kasztanowiec zwyczajny <i>Aesculus hippocastanum</i>	365 305	19 20	180	Gdynia Orłowo Park przy Folwarcznej
16	516	klon zwyczajny <i>Acer platanoides</i>	340 240	18 21	140	Chwarzno park wiejski
17	539	sosna wejmutka <i>Pinus strobus</i>	225	30	100	Leśnictwo Cisowa Oddz. 210 b
18	540	Głaz narzutowy	600	1		Leśnictwo Cisowa Oddz. 224k

19	569	buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	260 300	25	300	Śródmieście ul. Ejsmonda
20	588	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	375	17	180	Gdynia Kamienna Góra ul. I Armii WP 34
21	589	klon jawor <i>Acer pseudoplatanus</i>	230	16	150	Gdynia Kamienna Góra ul. I Armii WP 30
22	590	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	450	18	300	Śródmieście ul. I Armii WP 27
23	809	Głaz narzutowy	10000	1,8		Leśnictwo Cisowa Oddz. 180 f
24	926	bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	3,8 2,8	pow. 20	100	Leśnictwo Witomino Oddz. 238 i
25	927	buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	340	28	160	Leśnictwo Witomino Oddz. 240 c
26	928	buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	350	17	180	Leśnictwo Witomino Oddz. 237 r
27	929	sosna wejmutka <i>Pinus strobus</i>	212	30	150	Leśnictwo Zwierzyniec Oddz. 255 f
28	930	świerk pospolity <i>Picea abies</i>	280	35	150	Leśnictwo Gołębiewo Oddz. 25a
29	931	modrzew europejski <i>Larix europea</i>	310	34	200	Leśnictwo Sopot Oddz. 24 a
30	932	daglezja zielona <i>Pseudotsuga taxifolia</i>	325	48	120	Leśnictwo Gołębiewo Oddz. 42 b
31	933	daglezja zielona <i>Pseudotsuga taxifolia</i>	310	46	120	Leśnictwo Gołębiewo Oddz. 42 a
32	934	sosna pospolita <i>Pinus silvestris</i>	317	25	200	Leśnictwo Sopot Oddz. 23 a/b
33	935	Sosna pospolita <i>Pinus silvestris</i>	273	29	150	Leśnictwo Cisowa Oddz. 139 g
34	936	buk zwyczajny <i>Fagus silvatica</i>	333	25	180	Lasy komunalne Oddz. 5 a
35	1051	tulipanowiec amerykański <i>Liriodendron tulipifera</i>	267	15		Leśnictwo Regulewo Oddz. 169 M
36	1067	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	442	30		Leśnictwo Gołębiewo Oddz. 9 A
37	1068	daglezja zielona <i>Pseudotsuga menziesii</i>	300	35		Leśnictwo Gołębiewo Oddz. 2 F
38	1069	buk zwyczajny <i>Fagus silvatica</i>	197 173	20		Leśnictwo Gołębiewo Oddz. 10 B
39	1070	modrzew europejski <i>Larix europaea</i>	300	32		Leśnictwo Sopot Oddz. 23 A
40	1104	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	403	25		ul. Cykowskiego/ ul. Powstania Wielkopolskiego
41	1105	brzoza brodawkowata <i>Betula pendula</i>	149	23		Leśnictwo Cisowa Oddz. 203

42	1106	brzoza brodawkowata <i>Betula pendula</i>	219	30		Leśnictwo Cisowa Oddz.202
43	1107	bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>				Leśnictwo Cisowa Oddz. 139 F
44	1134	głaz narzutowy	550	0,9		Leśnictwo Cisowa Oddz. 163 M
45	1135	głaz narzutowy	590	1,3		Leśnictwo Cisowa Oddz. 165 B
46	1136	głaz narzutowy	550	0,9		Leśnictwo Cisowa Oddz. 164 B
47	1137	głaz narzutowy	610	0,9		Leśnictwo Cisowa Oddz. 163 K/L
48	1138	grupa głązów narzutowych	100, 650, 630, 460	2,50, 1,00, 1,20, 1,10		Leśnictwo Cisowa Oddz. 163 M
49	1139	grupa głązów narzutowych	620	1,2		Leśnictwo Cisowa Oddz. 164 B

Rejestr Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa UM Gdyni

III. Obiekty krajoznawcze

3. Zabytki

Zespoły zabytkowe					
	Okreslenie obiektu	adres	dzielnica współczesna	nr w rejestrze	data wpisu do rejestru
1.	Zespół urbanistyczny Kamiennej Góry		Kamienna Góra	929	8.02.1985
2.	Zespół dworsko-parkowy w Małym Kacku	w rejonie ul. Folwarcznej	Orłowo	3	11.10.1946
3.	Zespół dworsko-krajobrazowy Kolibki	al. Zwycięstwa 291	Orłowo	849	11.05.1982
4.	Osada rzemieślnicza Mały Kack	w rejonie ul. Ks. Zawackiego	Orłowo	853	10.09.1981
5.	Zespół ruralistyczno-kuracyjny Orłowo	w rejonie ul. Orłowskiej	Orłowo	863	11.05.1982
6.	Zespół ruralistyczny dawnej wsi Wielki Kack	w rejonie ul. Źródło Marii	Wielki Kack	A-1017	27.11.1987
7.	Zespół ruralistyczny dawnej wsi Oksywie	w rejonie ul. Muchowskiego	Oksywie	992	16.02.1987
Obiekty zabytkowe					
	Okreslenie obiektu	adres	dzielnica współczesna	nr w rejestrze	data wpisu do rejestru
8.	Dom Antoniego Abrahama, ob. Muzeum Miasta Gdyni	ul. Starowiejska 30	Śródmieście	338	10.11.1969
9.	Budynek biurowy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, ob. siedziba PLO	ul. 10 Lutego 24	Śródmieście	492	5.07.1972
10.	Kamienica Orłowskich	ul. Świętojańska 68	Śródmieście	872	30.03.1983
11.	Kamienica A. Jurkowskiego	Skwer Kościuszki 16	Śródmieście	882	30.06.1983
12.	Dom mieszkalny Funduszu Emerytalnego BGK	ul. 3 Maja 27/31/Batorego 26	Śródmieście	890	21.10.1983
13.	Zespół Hali Targowej	ul. Wójta Radtkego 38	Śródmieście	895	15.12.1983
14.	Kościół parafialny p.w. NMP Królowej Polski	ul. Świętojańska	Śródmieście	896	25.01.1984
15.	Budynek Banku Polskiego	ul. 3 Maja 25/10 Lutego	Śródmieście	906	11.07.1984
16.	Kamienica Hunsdorffów	ul. Starowiejska 7/ Abrahama 2	Śródmieście	A-951	30.04.1987
17.	Kamienica Krenskich	ul. Świętojańska 55/Żwirki i Wigury 4	Śródmieście	A-954	30.04.1987
18.	Dom Żeglarza Polskiego, ob. Akademia Morska	Al. Zjednoczenia 3	Śródmieście	A-991	23.03.1987

19.	Dom Marynarza Szwedzkiego	ul. Jana z Kolna 25	Śródmieście	A-1004	25.03.1987
20.	Budynek Sądu Rejonowego	pl. Konstytucji 3 Maja 5	Śródmieście	A-1034	28.09.1988
21.	Hotel "Bristol"	ul. Starowiejska 1	Śródmieście	A-1077	29.04.1996
22.	Klasztor Zgromadzenia SS. Miłosierdzia św. Wincentego a Paolo	ul. Starowiejska 2	Śródmieście	A-1082	20.12.1989
23.	Elewator zbożowy w porcie	Nabrzeże Indyjskie	Śródmieście	1083	6.04.1990
24.	Dworzec Morski	ul. Polska	Śródmieście	A-1084	24.04.1990
25.	Chłodnia w porcie	ul. Polska 20	Śródmieście	A-1085	20.08.1990
26.	Magazyn długoterminowy "H" w porcie	ul. Polska 17	Śródmieście	A-1086	7.05.1990
27.	Dom mieszkalny	ul. Starowiejska 10 a	Śródmieście	1123	10.04.1995
28.	Dom mieszkalny wójta Radtkego	ul. 10 Lutego 2	Śródmieście	A-1157	29.11.1996
29.	Kamienica Pręczkowskich z kinem "Polonia"	Skwer Kościuszki 10/12	Śródmieście	A-1159	19.12.1996
30.	Willa "Szumka"	ul. Sienkiewicza 37	Kamienna Góra	736	22.11.1976
31.	Willa "Otok"	ul. Sędzickiego 24	Kamienna Góra	798	7.12.1978
32.	Dom mieszkalny "Opolanka"	ul. Piotra Skargi 9	Kamienna Góra	830	31.07.1979
33.	Willa dwurodzinna	ul. Korzeniowskiego 25/25a	Kamienna Góra	871	30.03.1983
34.	Willa "Sadyba"	ul. Sieroszewskiego 8	Kamienna Góra	883	1.08.1983
35.	Willa "Sokoła"	ul. Sieroszewskiego 7	Kamienna Góra	884	1.08.1983
36.	Willa modernistyczna	ul. Sieroszewskiego 1 a	Kamienna Góra	885	1.08.1983
37.	Willa "Szczęść Boże"	ul. I Armii Wojska Polskiego 6	Kamienna Góra	892	30.10.1983
38.	Budynek firmy POLSKAROB	ul. Korzeniowskiego 8/10	Kamienna Góra	893	15.05.1984
39.	Willa "Orla"	ul. Kasprowiczka 2	Kamienna Góra	900	20.03.1984
40.	Willa "Zosięka"	ul. Sędzickiego 22	Kamienna Góra	920	4.12.1984
41.	Willa "Poznanianka"	ul. Sędzickiego 16	Kamienna Góra	990	3.03.1987
42.	Hotel "Polska Riwiera"	ul. Zawiszy Czarnego 1	Kamienna Góra	A-1198	19.01.1999
43.	Willa	ul. Tetmajera 1	Wzgórze Św. Maksymiliana	876	30.11.1983
44.	Zajazd Adlera, ob. Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych	ul. Orłowska 8	Orłowo	797	7.12.1978
45.	Willa "Weneda"	ul. Przebendowskich 1	Orłowo	861	15.02.1982
46.	Pensjonat "Gryf"	ul. Przemysława 6	Orłowo	891	21.10.1983
47.	Dom Kuracyjny	ul. Orłowska 2	Orłowo	909	18.09.1984
48.	Willa modernistyczna	ul. Inżynierska 111	Orłowo	A-1003	25.03.1987
49.	Zespół budynków dawnej Szkoły Morskiej	ul. Morska 83	Grabówek	A-1002	25.03.1987
50.	Dworek ze stajnią	ul. Chylońska 112 a	Chylonia	988	20.01.1987
51.	Dawna szkoła elementarna, ob. Szkoła Podstawowa nr 10	ul. Lubawska 4	Chylonia	A-1001	30.04.1987
52.	Kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła	ul. Arciszewskich	Oksywie	A-1154	16.08.1996

Opracowanie: Miejski Konserwator Zabytków w Gdyni

OBIEKT WPISANY DO ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH w Gdyni, nr rejestru 12

Blok mieszkalny Gdynia, ul. 3 Maja 27 – 31, ul. Stefana Batorego 26 , ul.10 Lutego

Budynek wzniesiony w latach 1936 –38 wg. projektu arch. Stanisława Ziółkowskiego dla Funduszu Emerytalnego Banku Gospodarstwa Krajowego. Usytuowany w zabudowie zwartej, we wschodniej pierzei ul. 3 Maja 27 –31, na odcinku od ul. 10 Lutego do ul. Stefana Batorego. Modernistyczny blok mieszkalny z usługowym parterem i podziemnym garażem, założony jest na rzucie obszernego „C” o konstrukcji żelbetowo – słupowo - belkowej. Stropy są stalowo-ceramiczne, dach płaski, całkowicie podpiwniczony z podziemnym garażem pod dziedzińcem wewnętrznym.

Blok o zróżnicowanej wysokości od V do IX kondygnacji, całkowicie podpiwniczony, posiada schron, usługowe przyziemie całkowicie przeszklone od strony zachodniej i północnej (ulice 3 Maja i 10 Lutego) odcięte od kondygnacji mieszkalnych daszkiem o charakterze gzymsu. Akcentowane są narożniki budynku, które są jednocześnie narożnikami ulic. W narożniku 10 Lutego i 3 Maja schodkowe cofnięcie 2 ostatnich kondygnacji oraz zagięcie rzutu budynku, akcentowane półokrągło zakończoną wieżą, będącą najwyższym elementem budynku. Od podwórza widoczny łukowy dach garażu z daszkiem nad świetlikiem.

W elewacji od strony 3 Maja horyzontalny układ okien z 4-ma pionami zdwojonych logii. Wyłożona jest prostokątnymi płytami kremowego kamienia pińczowskiego. Od podwórza pionowy podział elewacji: pasy okien klatek schodowych, loggii, balkonów, natomiast przyziemie licowane jest płytkami glazurowanymi. Na dziedzińcu żelbetonowy świetlik podziemnego garażu będący rodzajem wyniesionej altany (wjazd od strony ul. Batorego). We wnętrzu zachowana stolarka okienna i drzwiowa, marmurowa okładzina klatek schodowych, drewniane lamperie w mieszkaniach. Zmieniono częściowo układ przestrzenny sklepów od strony ul. 10 Lutego. W każdej klatce schodowej znajdują się windy osobowe. Instalacje: wodno-kanalizacyjna, elektryczna, CO, częściowo gazowe.

4. Pomniki i tablice pamiątkowe

POMNIKI :

1. POMNIK GDYŃSKICH HARCERZY

Znajduje się u podnóża Kamiennej Góry, od strony ul. Świętojańskiej, został poświęcony pamięci członków „Szarych Szeregów” i tajnego Hufca Harcerzy działający podczas okupacji. Autorem projektu był inż. Klikiewicz, ówczesny kierownik Wydz. Architektury Prez. MRN w Gdyni. Pomnik zbudowany w czynie społecznym w 1966 r. a odsłonięto 25 września tegoż roku. Na betonowym trzonie pokrytym granitową okładziną znajduje się płyta z białego cementu z napisem „Gdyńskim harcerzom poległym w walce z hitlerowskim najeźdźcą w latach 1939 - 1945 r.

2. POMNIK HENRYKA SIENKIEWICZA

Usytuowany na Kamiennej Górze, na skwerku u zbiegu ulic: Sienkiewicza, Mickiewicza i Korzeniowskiego. Zbudowano go w latach 1930 - 1931 z funduszków prywatnych. Jest to właściwie odlew w metalu popiersia pisarza ustawione na niedużym cokole o kwadratowej podstawie, cokół opatrzony metalowym napisem: „Henryk Sienkiewicz 1846 - 1916”

3. POMNIK LUDZI MORZA

Znajduje się w porcie, przed budynkiem Dworca Morskiego. Pomysł portowca gdyńskiego Adama Smorka. Autor koncepcji artystycznej - rzeźbiarz gdyński Wiktor Tołkin, twórca projektu technicznego - inż. Janusz Dębek, główny budowniczy pomnika – inż. Aleksander Białecki przy współpracy inż. Eugeniusza Reka, Kamieniarze - rzeźbiarze: Kazimierz Lewkowski i Andrzej Niwczyk. Pomnik odsłonięto 22 lipca 1965 r., wszystkie prace wykonano w czynie społecznym. Głównym elementem pomnika są 4 granitowe głazy, łączonej wagi około 70 ton, które wydobyto z dna morskiego przy pogłębianiu gdyńskiej redy. Głazy osadzono na betonowym cokole, każdy z nich symbolizuje jeden z czterech zawodów morskich portowców, stoczniowców, marynarzy i rybaków. Fronton pomnika zdobi wykute w granicie napisy: „Ludziom Morza”, obok: „Dziś synowie się ni trwożą burz ni szumu morskich wód”. „Gall Anonim XII wiek”, jest to przełożony przez Franciszka Fenikowskiego cytat z łacińskiej kroniki pierwszego naszego dziejopisarza. Powyżej piastowskiego orła.

4. POMNIK KU CZCI OBROŃCÓW I WYZWOLICIELI GDYNI:

4.1 Znajduje się w Redłowie, na cmentarzu poległych w latach 1939 - 1945 żołnierzy polskich i radzieckich. Dzieło artysty - rzeźbiarza prof. Adama Smolany. Montaż pomnika ukończono w maju 1968 r. Jest to 13 - to metrowej wysokości konstrukcja z blachy niklowo - wolframowej a składająca się z dwóch elementów w postaci rozdartej lufy armatniej. U podnóża, na ciemnej marmurowej płycie z lewej strony, obok orła, wykryto napis: „ Bohaterskim obrońcom Gdyni poległym w walce z hitlerowskim najeźdźcą 1939 - Społeczeństwo Gdyni” z prawej zaś strony, obok 5 - ramiennej gwiazdy, w języku rosyjskim wyryto napis: „Слава героям Советской Армии павшим в боях за освобождение польши и города Гдыни 1945 - Граждане Гдыни”.

4.2 Na tymże cmentarzu w rogu kwater, zajętych przez groby żołnierzy radzieckich, wznosi się niewysoki pomnik skomponowany z oglądzonego brył szarego piaskowca. Na froncie wykuto w tym materiale napis w języku rosyjskim: „Вечная память героям павшим смертью храбрых в боях за освобождение польского народа от гитлеровских захватчиков” oraz emblemat radzieckiej gwiazdy. Na innych płaszczyznach pomnika powtarza się napis: „Слава героям”

5. POMNIK POLEGŁYCH W I WOJNIE ŚWIATOWEJ

Przy ul. Działdowskiej, ok. 200 m od ul. Morskiej, w kierunku Leszczynek. Prawdopodobnie jest to najstarszy pomnik gdyński, wysokości około 6 m, w tym o pięciu stopniach - wysokość 1 m, czworokątny cokół - wys. 2,5 m. na cokole postać stojącego Chrystusa z rozwartymi rękoma – cztery strony co zdobią 4 marmurowe tablice. Tablicę od strony wschodniej przyozdabia stylizowana gałązka wraz ze wstęgą oraz napis: „Ku czci i pamięci Najdroższym Ojcom, Synom i Braciom z parafii Chylonia, którzyście Ojczyźnie i ofierze oddali”. „Благослав Яezu tym, którzy serce Tве kochają”. Tablica od strony południowej zawiera napis: „Na froncie zachodnim w wojnie 1914 -1920 polegli : Franciszek Potrykus, Franciszek Lubner, Paweł Berk, Konrad Kortas, Jan Hilderbrand, Paweł Damer, Paweł Reiter, Augustyn Kas, Franciszek Neumann, Paweł Denz, Teodor Semmerling, Jan Młyński, Teofil Berk, Augustyn Hilderbrandt, Jan Bissa, Jan Samp” tablica od strony północnej informuje: „ Na froncie wschodnim w wojnie 1914 - 1920 r. polegli: Ignacy Reiter, Józef Damer, Antoni Szymański, Antoni Falkowski, Leon Mietek, Paweł Kośnicki, Józef Bieszczak, Michał Schmidke, Józef Kuhn, Leon Węsierski, Augustyn Dominirski, Jan Jasiński, Franciszek Samp, Augustyn Schwichtenberg, Józef Rintz”. Na tablicy od strony zachodniej znajduje się napis: „ Na froncie zachodnim w wojnie 1914 - 1920 r. polegli: Franciszek Reiter, Józef Wittbrandt, Augustyn Lubn, Józef Bieszk, Franciszek Paszke, Jan Kollmetz, Józef Lubner, Antoni Rohda”. Pomnik ogrodzony drewnianym płotem.

6. POMNIK ANTONIEGO ABRAHAMA

Usytuowany na Placu Kaszubskim, obok Szpitala Miejskiego., odsłonięty w 2001 r. Projekt architektoniczny monumentu w naturalistycznej konwencji wykonał Bruno Wandke. Ponadnaturalnej wielkości figura „króla Kaszubów” jest dziełem Stanisława Szwechowicza.

7. POMNIK EUGENIUSZA KWIATKOWSKIEGO

Znajduje się przy ul. 10 Lutego, między ul. Mściwoja i ul. Władysława IV. Odsłonięty w 1994 r. pomnik prof. Eugeniusza Kwiatkowskiego (1888 – 1974) jest dziełem artysty

rzeźbiarza Stanisława Szwedowicza. Od 2004 r. monument wkomponowany jest w obiekcie centrum handlowego „Kwiatkowski”.

8. POMNIK OTWIERAJĄCY BULWAR NADMORSKI W GDYNI

Znajduje się tuż przy plaży miejskiej. Jest to kompozycja w metalu przedstawiająca trzy stylizowane ryby. U podstawy napis: „Bulwar Nadmorski” w Gdyni. Inwestor Gdański Urząd Morski, wykonawca- Przedsiębiorstwo Budownictwa Inżynieryjno – Morskiego „Hydrobudowa – 4” „Gdańsk 1965 – 1968”.

TABLICE I PŁYTY PAMIĄTKOWE :

1. GŁAZ NARZUTOWY „EWA” Z POPIERSIEM STEFANA ŻEROMSKIEGO

Płaskorzeźba w metalu na skwerku u zbiegu ulic 10 Lutego i Świętojańskiej. Poniżej popiersia znajduje się tablica metalowa z napisem: „W tym miejscu stał dom, w którym Stefan Żeromski w roku 1922 tworzył „wiatr od morza” .Mowa tu o domku rybaka Plichty, u którego pisarz podczas pobytu w Gdyni odnajmował 2 pokoje, gdzie pracował nad „Wiatrem od morza”. Ten fakt jeszcze przed wojną upamiętniono wmurowaniem na domu tablicy pamiątkowej. Ten dom jak i tablicę zniszczyli hitlerowcy, z tej ostatniej ocalał jedynie główny fragment z popiersiem Żeromskiego, ukryli go w rupieciach magazynu Morskiego Instytutu Rybackiego gdyńscy robotnicy. Ów szczątek tablicy odsłonięto w listopadzie 1945 r. w ówczesnym Zarządzie Morskim Gdyni z okazji odbywającego się zjazdu dziennikarzy, to właśnie gdyński oddział ich przedwojennego związku był fundatorem tablicy. W 1956 r. popiersie ,opatrzone nową tablicą z cytowanym wyżej napisem, znalazło się na swoim dawnym miejscu ,przy czym cokołem tał się głaz narzutowy zwany „Ewą”, jeden z dwóch jakie przed wojną leżały po obu stronach wiaduktu kolejowego przy szosie Gdynia- Mały Kack.

2. TABLICA PAMIĄTKOWA POŚWIĘCONA ANTONIEMU ABRAHAMOWI

Przy ul. Starowiejskiej 30 w tzw. Domku Kaszubskim, który zamieszkał patriota i działacz kaszubski. Tablica składa się z płaskorzeźby przedstawiającej popiersie Antoniego Abrahama z napisem : „ Na tym skrawku ziemi znojnego żywota dokonał Antoni Abraham /1869-1923/ .Wielkiemu synowi ludu kaszubskiego, niestrudzonemu bojownikowi o polskość Kaszub i przyłączenie Pomorza do Polski- wdzięczni Kaszubi. Gdynia 28.06.1923 r.”

3. TABLICA KU CZCI POMORDOWANYCH W LATACH 1939 – 1945 PRAWNIKÓW POLSKICH

W hollu gmachu Sądu (u wejścia do głównej sali rozpraw) przy Placu Konstytucji. Na marmurowej tablicy wyryty następujący napis : „Pamięci Sędziów , Prokuratorów, Adwokatów i Pracowników Wymiaru Sprawiedliwości z Terenów Województwa Gdańskiego, którzy zostali zamordowani przez okupanta hitlerowskiego w latach 1939 – 1945, Zrzeszenie Prawników Polskich.”

4. TABLICA POŚWIĘCONA MARNARZOM MARYNARKI HANDLOWEJ POLEGLYM W CZASIE II WOJNY ŚWIATOWEJ

W gmachu PLO przy ul. 10 Lutego nr 24, okazała dużych rozmiarów płyta z brązu wmurowana jest w ścianę klatki schodowej, u podestów schodów wiodących na I piętro /wejście obok kawiarni „Cafe Bałtyk”. Z lewej strony, znajduje się duży napis „ Marynarzom Polskiej Marynarki Handlowej ,którzy zginęli w okresie II wojny światowej 1939- 1945- w 1000- lecie Państwa Polskiego. Polskie Linie Oceaniczne 1966 rok. Z lewej strony tablicy, zajmując jej główną partię; wykrytych zostało sto kilkadziesiąt nazwisk

w następującym porządku: Kapitanowie – Barmański Tadeusz, Deyczakowski Zbigniew, Grabowski Zbigniew, Haremza Władysław, Jankowski Apolinary, Karpowicz Witold, Stankiewicz Anatol, Kosko Stanisław, Mikulowski Bolesław

GDYŃSKIE DROGI DO WOLNOŚCI - symbole

1. **DOMEK ABRAHAMA – MUZEUM MIASTA GDYNI** – ul. Starowiejska 30. Stary kaszubski domek działacza społecznego Antoniego Abrahama, „Króla Kaszubów”, który mieszkał tu przez ostatnie 3 lata swego życia (1920-1923). A. Abraham w 1919 r. uczestniczył w konferencji pokojowej w Paryżu, gdzie domagał się przyłączenia Pomorza do Polski.
Wewnątrz Domku – 60 tys. obiektów (fotografie, pocztówki, plany, mapy, medale itp.), wiele z nich to dary – pamiątki mieszkańców. Na budynku – tablica pamiątkowa, a przed Domem – obelisk ustawiony w 105. rocznicę urodzin „Króla Kaszubów”.
Najskromniejsze muzeum miejskie w Europie.
2. **NAGROBEK ABRAHAMA** – na cmentarzu przy kościele pw. Świętego Michała Archanioła na Oksywiu.
3. **POMNIK ANTONIEGO ABRAHAMA** – na Placu Kaszubskim. Odsłonięty w 2001 r., utrzymany w naturalistycznej konwencji, projektu Brunona Wandtke, wykonany przez Stanisława Szwechowicza.
4. **POMNIK POLEGŁYCH HARCERZY GDYŃSKICH** – na Skwerze Tajnego Hufca Harcerzy, w Centrum Gdyni, przy ul. Świętojańskiej. Pomnik harcerzy poległych za Gdynię w latach 1939-1945.
5. **POMNIK ku czci NAJMŁODSZEGO HARCERZA** – na Obłuzu.
Z napisem : „Tu w obronie Kępy Oksywiejskiej dnia 18 września 1939 r. poległ najmłodszy harcerz Alfred Dyduch.”
6. **TABLICE UPAMIĘTNIAJĄCE OKRĘTY POLSKIE ZATOPIONE W WALKACH NA MORZU** - na Oksywiu.
Znajdują się na ścianach wieży drewnianej dobudowanej w 1687 r. do gotyckiego kościółka pw. Św. Michała Archanioła z XIII – XIV w. na wzgórzu dzielnicy Oksywie (Kępa Oksywska broniła się od 14. IX do 19. IX. 1939 r.). Na cmentarzu przykościelnym kilkanaście grobów żołnierzy poległych w 1939r. w obronie Gdyni.
7. **POMNIK OBROŃCÓW WYBRZEŻA 1939 r.** – na szczycie Kamiennej Góry, na platformie widokowej obok Krzyża. Zbudowany z gładkich, surowych w swej prostocie.
8. **4 STANOWISKA BATERII NADBRZEŻNYCH** – na trasie z Polanki Redłowskiej, krawędzią klifu – na wzniesienie Kępy Redłowskiej, aż do Orłowa. Dawniej znajdowały się na zamkniętym terenie wojskowym, obecnie udostępnione do zwiedzania.
9. **POMNIK OFIAR GRUDNIA 1970** – przy przystanku kolejowym w Gdyni Stoczni, u zbiegu ulic Janka Wiśniewskiego i Czechosłowackiej. Tu wojsko i milicja otworzyły ogień do stoczniowców w 1970 r.
10. **POMNIK OFIAR GRUDNIA** – przy Urzędzie Miasta.
Wysoki krzyż skomponowany z małymi krzyżami. W tym to miejscu bezwzględnie rozprawiono się w 1970 r. z manifestantami.
11. **POMNIK OFIAR TERRORU KOMUNISTYCZNEGO** z lat 1939-1989 – od 1998 r. stoi na skrzyżowaniu ul. Świętojańskiej z krótką ul. Pułaskiego. Ustawiony przed budynkiem, który w latach 1947-1956 był siedzibą osławionej Informacji Wojskowej.

5. Kościoły i nekropolie

KOŚCIOŁY

1. Najstarszym zabytkiem Gdyni jest oksywski kościół p.w. św. Michała Archanioła, znajdujący się przy ul. Arciszewskich. Pierwsza świątynia z drewna uległa zniszczeniu a na jej miejscu w XIII wieku wybudowano kościół murowany, konsekrowany w 1583 r. W 1626 r. w czasie wojen szwedzkich, kościół uległ zniszczeniu i ponownie został odrestaurowany,
2. Najstarszym kościołem w śródmieściu Gdyni jest świątynia p.w. Najświętszej Maryi Panny Królowej Korony Polskiej, konsekrowana 3 maja 1924. Usytuowany przy ul. Świętojańskiej kościół jest obecnie bazyliką , gdzie jest wieczna adoracja. Obok bazyliki wybudowana została nowa budowla sakralna, konsekrowana 4 maja 1986 r. W tym samym roku postawiono obok pomnik Jana Pawła II, zaprojektowany przez Wawrzyńca Sampa,
3. Kościół p.w. Naświętszego Serca Pana Jezusa przy ul. 3 Maja , konsekrowany w czasie obchodów milenijnych w 1966 r. Pierwsze prace przy budowie kościoła rozpoczęto w latach 20-tych XX wieku. Była to budowla prowizoryczna, która uległa zniszczeniu w czasie II wojny światowej .Po wojnie , w 1948 r. oddano kolejny kościół prowizoryczny a w 1957 r. rozpoczęto pracę nad trzecią wersją kościoła.

NEKROPOLIE W GDYNI:

1. Oksywie, ul. Arciszewskich,
2. Chylonia, ul. św. Mikołaja,
3. Wielki Kack, ul. Źródło Marii,
4. Kolibki, al. Zwycięstwa,
5. Mały Kack, ul. Kościelna,
6. Witomino, ul. Witomińska,
7. Wielki Kack, ul. Wielkopolska,
8. Leszczyнки, ul. Pelplińska,
9. Cisowa, ul. Owsiana,
10. Oksywie, ul. Muchowskiego,
11. Obłuże, ul. E. Kwiatkowskiego,
12. Witomino, ul Witomińska (cmentarz ewangelicki),
13. Orłowo, ul. Kościelna,
14. Redłowo, ul. Legionów,
15. Orłowo, ul. Spokojna,
16. Kosakowo.

6. Muzea i muzealne jednostki morskie

L.p.	NAZWA	TELEFON	ADRES	GODZINY OTWARCIA	CENY BILETÓW
1.	Akwarium Gdynskie	tel. 621 70 21 (w godzinach 8.00-15.30)	Al. Zjednoczenia 1	1 maj – 31 sierpień w godz. 9.00 – 19.00 codziennie	normalny: 8,50 zł ulgowy: 5,50 zł
2.	Muzeum-Żaglowiec „Dar Pomorza” – Oddział Centralnego Muzeum Morskiego	tel. 620 24 77	Al. Zjednoczenia, Nabrzeże Pomorskie	10.00 – 18.00	normalny: 5,00 zł ulgowy: 3,00 zł
3.	Muzeum-Okręt „Błyskawica”	tel. 626 37 27 tel. 626 36 58	Al. Zjednoczenia, Nabrzeże Pomorskie	10.00 – 17.00 (przerwa 13-14.00), z wyjątkiem poniedziałków	normalny: 4,00 zł ulgowy: 2,00 zł
4.	Muzeum Marynarki Wojennej	tel. 626 39 84	ul. Sędzickiego 3		
5.	Muzeum Miasta Gdyni, Domek Abrahama	tel. 621 62 18 tel. 621 90 73	ul. Starowiejska 30	10.00 – 16.00, z wyjątkiem poniedziałków	normalny: 2,00 zł ulgowy: 1,00 zł
6.	Centrum Rozrywki „GEMINI” – Oddział Muzeum Miasta Gdyni		ul. Waszyngtona 21 (parter)	12.00 – 20.00, z wyjątkiem poniedziałków	wstęp wolny
7.	Domek Żeromskiego	tel. 664 92 75	ul. Orłowska 6	sobota: 11.00 – 14.00 niedziela: 12.00 – 16.00	
8.	Muzeum Inkluzji w bursztynie	tel. 660 16 00, w. 30	Al. Piłsudskiego 46 Uniwersytet Gdański	9.00 – 17.00	wstęp wolny

4.1 MUZEUM OCEANOGRAFICZNE I AKWARIUM GDYŃSKIE

Muzeum Oceanograficzne i Akwarium Gdynskie w obecnym kształcie otwarte w 1971 w budynku Morskiego Instytutu Rybackiego przy Al. Zjednoczenia 1 w Gdyni.

Okazy flory i fauny morskiej gromadzono i udostępniano zwiedzającym od 1921, najpierw w Morskim Laboratorium Rybackim w Helu a od 1949 w Morskim Instytucie Rybackim w Gdyni.

Głównym zadaniem placówki jest gromadzenie i eksponowanie zbiorów roślin i zwierząt morskich oraz prowadzenie badań naukowych, dydaktycznych i popularyzatorskich.

Ekspozycje zajmują parter i trzy piętra w części budynku MIR. Na parterze i I piętrze są ekspozycje akwaryjne, na pozostałych poziomach eksponowane są wystawy muzealne zaś w części piwnicznej zaplecze muzealne, w tym preparatornia. Większość zbiorów zgromadzono w czasie wypraw naukowych MIR.

W Akwarium Morskim ryby i bezkręgowce (ukwiały, skorupiaki) z wielu mórz i oceanów, oraz jezior i rzek wszystkich kontynentów a także gady morskie – żółwie. W 34 akwariach o pojemności od 500 do 16000 l znajduje się ok. 600 zwierząt, należących do ok. 60 gatunków. Łącznie objętość wody w akwariach wynosi 800000 l. Akwaria posiadają zamknięte obiegi wody o odmiennych parametrach fizycznych i chemicznych. Woda oceaniczna dowożona jest z Atlantyku.

W Muzeum Oceanograficznym eksponowane są zbiory odpowiednio spreparowanych okazów flory i fauny morskiej, uzupełnione odlewami z mas plastycznych. Plansze, modele i płaskorzeźby w sposób poglądowy przekazują wiadomości związane z życiem morza i jego eksploatacją. W Muzeum znajduje się także wystawa muszli mięczaków, płaskorzeźby przedstawiające gady, ptaki oraz jednostki naukowo – badawcze MIR.

Ekspozycje ścienne przedstawiają organizmy morskie m. in. fitogenezę ryb, piramidę troficzną i inne zestawienia porównawcze.

W rotundzie, na III piętrze, „Sala Bałtycka” w której znajduje się stół plastyczny ukazujący dno Bałtyku oraz plansza „Historia geologiczna Bałtyku”.

4.2 MUZEUM MARYNARKI WOJENNEJ

Muzeum Marynarki Wojennej usytuowane przy Bulwarze Nadmorskim, rozpoczęło swoją działalność w czerwcu 1953. Na otwartym terenie parkowym (skansen) czynna jest ekspozycja uzbrojenia i sprzętu bojowego od XVII w. do dnia dzisiejszego. Wystawę otwierają oryginalne kotwice z XVII – XX w. i śruby okrętowe. Najliczniej eksponowane są armaty lądowe i morskie z okrętów polskich z okresu obrony Wybrzeża w 1939. Dwie armaty polowe kal. 105 mm francuskiej firmy „Schneider” brały udział w walkach na Kępie Oksywskiej. Interesującym okazem jest podwójnie sprzężona armata morska kal. 120 mm, szwedzkiej firmy „Bofors” ze stawiacza min „Gryf”. Najciekawszym eksponatem jest największe polskie działo z baterii helskiej kal. 152,4 mm wz. 35 w/w firmy „Bofors” oraz armata morska, produkcji rosyjskiej, kal. 130 mm z niszczyciela „Wicher”. Ekspozycje uzupełniają armaty przeciwlotnicze, miotacze min głębinowych, miny morskie i aparaty torpedowe.

Ciekawym eksponatem jest rakiet samonaprowadzająca się klasy ziemia – woda pierwszej generacji uzbrojenia raketowego Marynarki Wojennej.

Ekspozycję uzbrojenia i broni morskiej zamykają samoloty myśliwskie i śmigłowce lotnictwa morskiego MW. Obecnie prowadzona jest rozbudowa muzeum, wspólnego z Muzeum Miasta Gdyni.

Oddziałem Muzeum Marynarki Wojennej jest okręt – muzeum, niszczyciel „Błyskawica”, cumujący przy nabrzeżu Pomorskim, na Skwerze Kościuszki. Okręt zbudowany w latach 1935 – 37 w stoczni J.S.White w Cowes, w Anglii, był najnowocześniejszym i najsilniejszym, uzbrojonym okrętem przedwojennej floty II Rzeczypospolitej. Do portu w Gdyni „Błyskawica” weszła po raz pierwszy 1 grudnia 1937 aby już 30 sierpnia 1939 odpłynąć do Wielkiej Brytanii z zadaniem eskortowania konwojów z zaopatrzeniem i udziału w operacjach bojowych. Niszczyciel powrócił do Gdyni w 1947 i służył jako okręt obrony przeciwlotniczej.

Po przebudowie niektórych pomieszczeń na sale wystawowe stał się w 1976 okrętem muzeum, wykorzystywanym również do funkcji reprezentacyjnych przez Dowództwo Marynarki Wojennej.

Ekspozycja muzealna obejmuje uzbrojenie, znajdujące się na pokładzie oraz stałą wystawę prezentowaną w salach na okręcie. W gablotach prezentowane są modele okrętów, broni, oraz mundury, dokumenty i pamiątki osobiste. Częścią składową ekspozycji są przedziały maszynowo – kotłowe z przekrojem turbiny i paleniskiem oraz przeciętym kotłem parowym.

Do zwiedzania udostępniono także kilka pomieszczeń załogowych.

7. Punkty widokowe

7.1 Wieża widokowa przy ul. Kieleckiej.

Kilkaset metrów od rozpoczęcia czarnego szlaku „Zagórskiej Strugi” od dworca SKM Gdynia Wzgórze Świętego Maksymiliana, za obiektem Izby Wełny i blisko ul. Kieleckiej znajduje się wieża widokowa, obecnie niedostępna dla zwiedzających. Obiekt należałoby wyremontować i udostępnić turystom.

7.2 Kamienna Góra

Kamienna Góra tworzy północną część Kępy Redłowskiej i oddzielona jest od niej suchą doliną (Al. Marszałka Piłsudskiego). Wysokość - 49,8 m. n.p.m.

7.3 Góra Donas

Góra Donas jest kulminacją moren czołowych okolic Chwaszczyzna, zwanych Morenami Chwaszczyńskimi o wysokości 205,8 m. n.p.m.

8. Piesze trasy turystyczne

TERENY SPACEROWO-WYPOCZYNKOWE W GDYNI:

Miasto Gdynia ma – jako walory wypoczynkowe – parki i skwery, które poprzez dobrą lokalizację, staranne zaprojektowanie i utrzymanie cieszą się wielką popularnością, są wizytówką miasta – często jego symbolem.

8.1 Park na „Kamiennej Górze” – dzięki specyficznemu mikroklimatowi (z wyższymi temperaturami latem i naturalnej osłonie przed wiatrem) oraz efektownej szacie roślinnej jest bardzo atrakcyjnym, centralnie położonym terenem wypoczynkowym, najładniejszym w Gdyni.. Dzięki charakterystycznemu krzyżowi, popularnej kawiarni i walorom widokowym – jest chętnie odwiedzany przez turystów. Park „Kamienna Góra” leży w sąsiedztwie Skweru Plymouth, Skweru Kościuszki, Bulwaru Nadmorskiego i parku przy ul. Borchardta – tworząc zróżnicowany krajobrazowo i funkcjonalnie kompleks wypoczynkowy o wyjątkowej atrakcyjności.

8.2 Park „Morski” – z potencjalnie wybitnie atrakcyjnym zespołem hotelarsko-rekreacyjnym nad Polanką Redłowską z rozwijającymi się ośrodkami hippiki i tenisa ziemnego, przyległy do Bulwaru Nadmorskiego i terenami rekreacyjnymi Orłowa Morskiego.

8.3 Park w „Kolibkach” – z potencjalnie bardzo atrakcyjną bazą hotelowo-gastronomiczną i rekreacyjną (hippika, golf, sporty wodne).

Parki „dzielnicowe” – w Orłowie, Działkach Leśnych, Obłuzu, Chylonii, Witominie – są naturalnymi (choć zaniedbanymi), dzielnicowymi terenami wypoczynkowymi.

9. Znakowane szlaki turystyczne

(w granicach administracyjnych miasta i gminy).

„WZGÓRZAMI TRÓJMIASTA” – żółty (44,4 km):

km		
0,0	44,4	Gdańsk dw. PKS
0,5	43,9	Grodzisko
3,0	41,4	Suchańska Góra
4,1	40,3	Gdańsk Królewska Dolina (kom. miejska)
5,1	39,9	Sobótka
5,4	39,0	Gdańsk Jaśkowa Dolina (kom. miejska)
8,3	36,1	Gdańsk Piecki (kom. miejska)
10,0	34,4	Gdańsk Nowiec (kom. miejska)
11,7	32,7	Gdańsk Matęblewo
		<u>węzeł szlaków</u>
		(niebieski – „Kartuski”, zielony – „Skarszewski”)
13,5	30,9	Gdańsk Żłota Karczma (kom. miejska)
19,4	25,0	Wzniesienie Marii
		<u>węzeł szlaków</u>
		(czarny – „Wzgórz Szymbarskich”)
19,9	24,5	Dolina Świeżej Wody (Dolina Ewy)
21,4	23,0	Polana Owczarnia
25,4	19,0	leśniczówka Gołębiewo
27,9	16,5	Gdynia Źródło Marii

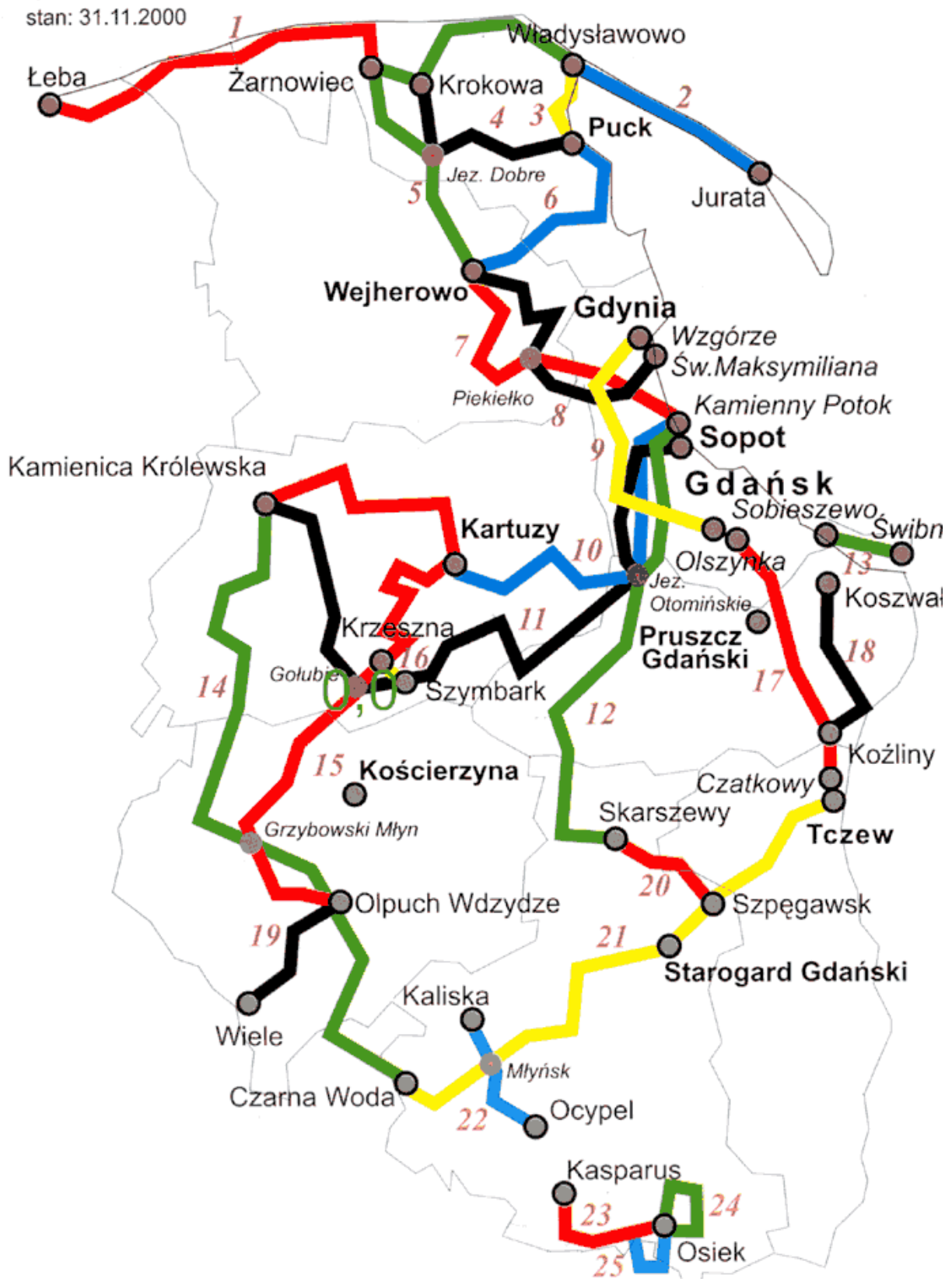
30,6	13,8	Gdynia Polifarb (ZKM)
33,1	11,3	Góra Donas
36,3	8,1	Potok Kacza
		<u>węzeł szlaków</u>
		(czarny – „Zagórskiej Strugi”)
37,8	7,6	Polana Krykulec
38,5	5,9	Potok Kacza
		<u>węzeł szlaków</u>
		(czerwony – „Wejherowski”)
42,5	1,9	Cmentarz Witomiński
44,4	0,0	Gdynia – PKP (PKP, PKS, kom. miejska)

„ZAGÓRSKIEJ STRUGI” – czarny (51,9 km)

	km	
0,0	51,9	Gdynia Wzg. Św. Maksymiliana SKM (PKP, kom. miejska)
2,8	49,1	Gdynia Witomino (kom. miejska)
4,4	47,5	rezerwat „Kacze Łęgi”
5,3	46,6	Potok Mariański
		<u>węzeł szlaków</u>
		(czerwony – „Wejherowski”)
7,8	44,1	Potok Kacza
		<u>węzeł szlaków</u>
		(żółty – „Wzgórzami Trójmiasta”)
9,1	42,8	Góra Krzyżowa
10,7	41,2	Gdynia Wiczlino (kom. miejska)
12,7	39,2	Gdynia Zielonisz (kom. miejska)
15,1	36,8	Gdynia Wiczlino wyb. (kom. miejska)
19,5	32,4	szosa Gdynia – Koleczkowo
23,7	28,2	leśniczówka Piekiełko (PKS – 1,5 km)
		<u>węzeł szlaków</u>
		(czerwony – „Wejherowski”)
26,8	25,1	Stara Piła, parking leśny
31,9	20,0	Rumia Pomorzanka (PKP – 2,0)
35,1	16,8	Zbychowo (PKS)
42,0	9,9	Reda Pieleszewo SKM (PKP)
45,9	6,0	Wejherowo Śmiechowo (PKP)
48,5	3,4	Wejherowo, Cedroński Młyn
		<u>węzeł szlaków</u>
		(czerwony – „Wejherowski”)
50,8	1,1	Góra Kalwaria
51,9	0,0	Wejherowo – PKP (PKP, PKS)
		<u>węzeł szlaków</u>
		(czerwony – „Wejherowski”, niebieski – „Krawędzią Kępy Puckiej”, zielony – „Puszczy Darżlubskiej”)

„WEJHEROWSKI” – czerwony (50,6 km):

	km	
0,0	50,6	Sopot Kam. Potok (PKP, kom. miejska) <u>węzeł szlaków</u> (zielony – „Skarszewski”, niebieski – „Kartuski”)
3,4	47,2	Gdynia Bernardowo
5,0	45,6	Gdynia Karwiny (kom. miejska)
7,5	43,1	Potok Mariański <u>węzeł szlaków</u> (czarny – „Zagórskiej Strugi”)
9,6	41,0	Potok Kacza <u>węzeł szlaków</u> (żółty – „Wzgórzami Trójmiasta”)
11,7	38,9	Gdynia Chwarzno (kom. miejska)
18,3	32,3	Niemotowo, las
21,8	28,8	Łężyce, wysypisko (PKS)
25,3	25,3	Piekielko <u>węzeł szlaków</u> (czarny – „Zagórskiej Strugi”)
28,2	22,4	Bieszkowice (PKS)
34,1	16,5	Wygoda
37,2	13,4	jez. Borowo
41,5	9,1	jez. Wyspowo
48,6	2,0	Cedroński Młyn <u>węzeł szlaków</u> (czarny – „Zagórskiej Strugi”)
50,6	0,0	Wejherowo PKP (PKS, kom. Miejska) <u>węzeł szlaków</u> (czarny – „Zagórskiej Strugi”, zielony – „Puszczy Darżlubskiej” niebieski – „Krawędzią Kępy Puckiej”)

Turystyczne hity Gdyni

1. MORZE

Niepowtarzalne położenie geograficzne miasta. „Morze jest naszą miłością”. To największy hit Gdyni – Morskiej Stolicy Rzeczypospolitej. Żadne miasto w Polsce – i niewiele w Europie – ma tak długą i łatwo dostępną styczność z morzem. 12,5 kilometra – nie licząc terenów portowych. Bulwary nadmorskie, plaże, przystanie pasażerskie i jachtowe – dają mieszkańcom i turystom wspaniały widok, czynny wypoczynek, zdrowie, morskie powietrze. Morze aż po horyzont – z pięknymi wschodami słońca, ze statkami i żagłówkami na redzie, z Białą Flotą i skuterami wodnymi, z codziennie innym kolorem wody i kształtem fal – zachwyca, wzrusza i fascynuje. Morze – znowu czyste i zdrowe to morskie kąpielisko przez cały rok! I sporty wodne i podwodne. Morze to moda, obyczaj, styl i szpan nie tylko wilków i wilczyc morskich. Wszystkich prawdziwych Gdynian.

2. MUZEUM - ŻAGLOWIEC „DAR POMORZA”

Żaglowiec wybudowany w 1909 r. ex „Colbert” ex „Prinzess Eitel Friedrich”. Wielka przygoda młodości kilkunastu tysięcy Polaków od 13 lipca 1930 roku. 105 podróży o długości 510.000 mil morskich Cap – Hornowiec, zdobywca Cutty Sark Trophy for International Understanding. Najpiękniejsza Biała Fregata...” Komendant nie ustępował. Wciąż trzymał wszystko na masztach i sztagach i tylko na chwilę, kiedy kolejny szkwał groził porwaniem żagli – zrzucić kazał bombramsle o bombram sztaksle – te najwyżej podnoszone żagle, ale stawał je znowu, gdy tylko wicher przewalił się z szumem nad nami. I Dar pędził naprzód – biały, cały w pianie – już drugi dzień z rzędu. Uderzenie wiatru zerwało dwa bramsle, kliwer i dwa sztanksle ...” „DAR POMORZA” – Henryk Kabat.

Dziś - jako muzeum – jest jak świątynia. Dzięki „Darowi Pomorza” – gdyńskiej i polskiej pasji żeglowania MUSIAŁ powstać „Dar Młodzieży” cumujący od 1982 roku tuż przy białej fregacie. I te same morskie opowieści. Te pożegnania i powroty z rejsów. Parady pod żaglami na redzie portu. To ma tylko Gdynia.

3. MUZEUM - OKRĘT „BŁYSKAWICA”

ORP „Błyskawica” – Niszczyciel Marynarki Wojennej, uczestnik wielu bitew w czasie II wojny światowej. Kiedy wpłynęła po raz pierwszy w 1937 roku do Gdyni było jasne, że jest jednym z najpiękniejszych okrętów w swojej klasie. Wszak budowali ją fachowcy – Anglicy z Wight. Wraz z bliźniaczym „GROMEM” była dumą naszej „Małej Floty” – szczególnie w jej „Wielkich Dniach”, które trwały od 1 września 1939 roku do 8 maja 1945 roku. Walcząc z wrogiem na Morzu Północnym i Śródziemnym, na Atlantyku, Kanale La Manche i w zatoce Biskajskiej – była – jak wiele innych okrętów polskich – jedynym wolnym terytorium Rzeczypospolitej. Odznaczona „Virtuti Militari”. W służbie Marynarki Wojennej – po powrocie do kraju wyszkoliła tysiące marynarzy, podoficerów i oficerów. Od 1976 roku – muzeum – jedno z nielicznych – obok „AURORY”, „WAZY” czy „VICTORY”. Oprócz uzbrojenia widocznego na pokładzie, możesz poznać w jej wnętrzu tradycję polskiej marynarki wojennej, modele, białą broń, mundury, fotografie.

4. AKWARIUM GDYŃSKIE

25 lat temu otwarto muzeum, które szybko się stało drugim (po Wawelu) hitem turystycznym Polski. Egzotyczne rośliny, zwierzęta morskie z różnych stref geograficznych, a przede wszystkim z Bałtyku przyciągają tłumy zwiedzających. W 34 zbiornikach zgromadzono okazy, które dobrze już znamy – ale jest też mnóstwo niezwykłych, egzotycznych, groźnych. Poznasz tu także wiele martwych okazów na dioramach i w gablotach oraz nieckę Morza Bałtyckiego – (Mare Nostrum) – tak bardzo potrzebującego

współpracy i pomocy dla ratowania tak bogatego niegdyś życia. Rybacy i wędkarze pamiętają przecież obfite połowy okoni, szczupaków, łososi czy węgorzy. Poznając żywe okazy w Akwarium – chronimy i te, które są na wolności.

5. MARINA „GDYNIA”

„Marina Gdynia” – Basen Żeglarski gen. Zaruskiego, posiada 100 miejsc cumowniczych i skupia wokół siebie 8 klubów żeglarskich. Jeżeli masz jacht, nawet o najgłębszym zanurzeniu, a chcesz poznać atrakcje południowego Bałtyku – Kaszuby, Gdynia, Sopot, Gdańsk – to tylko w Gdyni w basenach po obu stronach Mola Południowego znajdziesz zawsze miejsce do cumowania. To szczególne miejsce. Z Basenu gen. Zaruskiego kapitanowie L. Teliga i H. Jaskuła wyruszali w samotne rejsy dookoła świata. Z Basenu Prezydenta w podróż dookoła świata wyruszyła „ISKRA”. Tu cumują także „ZAWISZA CZARNY”, „POGORIA”. Kluby żeglarskie oferują wszelkie potrzebne żeglarzom usługi i zaopatrzenia. Piwo, owoce morza, szanty i dziesiątki lat tradycji żeglarskich to jedyna, niespotykana nigdzie mieszanka. Tuż obok spotkasz twórców polskich tradycji morskich – Conrada Korzeniowskiego, Mariusza Zaruskiego, Józefa Porębskiego, Leonida Teligę i Eugeniusza Kwiatkowskiego.

6. PRYZYSTANIE PASAŻERSKIE

Tylko w Gdyni mogą cumować ogromne, piękne „linery” („BATORY”, „ORIANA”, „ROYAL VIKING SUN” i in.), statki szkolne („AMERIGO VESPUCCI”, „KREUZENSZTERN” czy „GORCH FOCK”) i okręty wojenne. Z każdym rokiem jest ich coraz więcej. Bałtyk staje się najpopularniejszym, najciekawszym akwenem zarówno dla turystów jak i dla marynarzy flot integrującej się Europy. To oni głównie – marynarze, kadeci i podchorążowie – wspólnie z marynarzami polskimi tworzą egzotyczną i malowniczą społeczność morską – szczególnie latem. Marynarskie nosy – niczym kompas bezbłędnie i szybko znajda kurs na tawerny gdzie zgaśnie pragnienie, wróci równowaga rozkołysanych nóg a serce spotka pocieszenie. Turyści ze Skandynawii – na pokładzie „LION FERRY” coraz bardziej zbliżają siostry – Gdynię i Karlskronę – wspólnotę turystycznych i handlowych interesów.

7. MODERNIZM GDYNI

Jak przekonuje Maria Sołtysik w niezwyklej pracy „Gdynia – miasto dwudziestolecia międzywojennego” w naszym mieście stawiano gmachy, których biel i charakterystyczne ukształtowanie były sublimowane ideą budowania okrętów z cegły i cementu na lądzie. Koloryt domów, nadbudówki i daszki przypominające układ mostku kapitańskiego, maszty flagowe umieszczone na eksponowanym miejscu fasad. Od połowy lat trzydziestych – lat pomyślnej koniunktury budowlanej rozpoczął się gdyński styl nazywany „stylem okrętowym”. Płynne załamania bryły budynku, falujące uskoki, luksusowe okładziny i elementy dekoracyjne. Charakterystyczny przykład tej architektury znajduje się przy ulicach: 10 Lutego, 3 Maja, Skwerze Kościuszki, Świętojańskiej, Al. Zwycięstwa, Armii Krajowej, Starowiejskiej. Tego nigdzie nie zobaczysz poza Gdynią.

8. KOŚCIÓŁ OKSYWIE

Dawno, dawno temu (w 1224 roku) Siostry Norbertynki założyły parafię oksywską stawiając okazały kościół – Świętego Michała Archanioła. Nie ma na Pomorzu środkowym i wschodnim równie starożytnej świątyni – zaś kościół oksywski – niczym latarnia morska – oświetlał liczne przecież jeszcze wtedy – szczególnie w nieodległym Gyddanyzcu Światowidy... Kościół oksywski nie tylko najstarszy i najpiękniej położony – jest również miejscem wiecznej wachty dla wielu wybitnych gdynian - szczególnie marynarzy. Tutaj

spotkasz wota i tablice pamiątkowe marynarzy polskich walczących na morzach i oceanach świata oraz na morzach i oceanach świata oraz pomordowanych w latach reżimu komunistycznego.

9. REZERWATY I PARKI

Monika Warneńska, córka zakochanego w Redłowie Żeromskiego pisała: „Stromy wysoki brzeg Redłowskiej Kępy przecinają Bruzdy parowów. Wysoko nad morzem zieleni się piękny las mieszany. Nie brak w nim drzewa – przybysza ze Skandynawii: jarzębiny szwedzkiej, której nasiona zawędrowały na drugi brzeg Bałtyku z północnego kraju. Urwiska obciążają zbocze, tworząc gdzieś tam wysokie cyple”. A Joanna Grajter uzupełniła ten opis: „Tutaj nie słyhać miejskiego gwaru – jest nie tylko morze i las. Jesteśmy w rezerwacie, chroniony prawem 29 lipca 1938 roku. Las w tym rezerwacie nie jest groźny, ani tajemniczy. To nie puszczańskie ostępy, których tajemnice poznać może tylko dziki zwierz. Chociaż i tu tak blisko miasta żyją zające, lisy, kuny, nietoperze, myszołowy a nawet spotyka się dziki. Groza i potęga siły przyrody w tutejszym lesie jest wyciszona. Czasami jednak natura przypomina, że ona tu rządzi: rozmyte deszczem wzgórza osuwają się, podplukiwane strumieniami drzewa wałają się, tworzą z dnia na dzień w łagodnych dotąd zboczach głębokie wąwozy. Ostatnio dzięki znakomitej poprawie czystości wód odrodziły się piękne podwodne łąki redłowskie. Tu natkniesz się na bogactwo fauny i flory – zdawało się – już wymarłej. Bałtyk odżywa. „Tuż obok – park w Kolibkach. Zespół zabytków – to park manierystyczny, ogród XVII – wieczny, dwór neoklasycy i XIX – wieczne obiekty budownictwa gospodarczego 9 stajnia, grobla, młyn). Zamkowa Góra i nadmorska aleja z widokiem na klif orłowski. Jeśli chcesz znaleźć się w miejscu, gdzie przebywała królowa Marysienka, król Jan III Sobieski i August III Mocny – to odwiedź Kolibki. Ale może bardziej pociągająca – w sercu gwarnej trójmiejskiej aglomeracji – jest łagodna, cicha dolina otwierająca się ku morzu na wschód słońca, labirynt dolin, bogactwo cieków, starożytne dęby i kasztany. To w tym naturalnym, wręcz egzotycznym parku możesz konno czy pieszo przemierzać wspaniałe plaże, wzgórza i doliny.

10. CITY

Jak każde duże miasto – tak i Gdynia jest jedną bogatą ofertą turystyczną. Teatr Muzyczny ściąga wiernych miłośników kultury z całej Polski. Teatr Miejski – jakby poważniejszy – ale i często też „muzyczny” bo jazzowy. Muzeum Gdyni z fascynującymi pamiątkami z okresu, gdy Gdynia była małą wioską, by w 13 lat stać się „polskim New Yorkiem” („National Geographic”). Wytworne i świetnie zaopatrzone sklepy i targowiska (słynna Gdynska Hala Targowa). Restauracje odpowiadające wyrafinowanym smakom i mające swój własny, niepowtarzalny styl i miejsce (np. „Major”). Wielkomiejskie imprezy na wolnym powietrzu z tysiącem bawiących się mieszkańców i gości Gdyni. Spotkanie polityków, działaczy społecznych, targi i wystawy. Ot – codziennie gdzieś, coś nowego, ciekawego, super.

11. SZLAKI TURYSTYCZNE

- a. Szlak „ Wzgórzami Trójmiasta” – ŻÓŁTY (pieszy). Przebieg szlaku: Stacja PKP – Gdynia Główna, Cmentarz Witomiński, Potok Kacza – węzeł szlaków, Polanka Krykulec, Potok Kacza – węzeł szlaków, Donas – wzgórze widokowe, Gdynia Wlk. Kack, Kolonia, Gdynia Kacze Buki, Gdynia Źródło Marii, Leśniczówka Gołębiewo, dalej do Gdańska. Szlak zaczyna się w Gdańsku a kończy w Gdyni. Długość całkowita 44,5 km, na terenie Gdyni – 19 km.
- b. „Szlak Wejherowski” – CZERWONY (pieszy). Przebieg szlaku: z Sopotu Kam. Potok – PTTK, Gdynia Bernadowo, Gdynia Karwiny, Potok Mariański – węzeł

szlaków, Potok Kacza – węzeł szlaków, Gdynia Chwarzno, Łężyce. Szlak długości 50 km – od Sopotu do Wejherowa, na terenie Gdyni – 18,4 km.

- c. Szlak „Zagórskiej Strugi” – CZARNY (pieszy). Przebieg szlaku: Gdynia Dworzec PKP – Wzgórze Św. Maksymiliana, Gdynia Witomino, Gdynia Zawada, Rezerwat „Kacze Łęgi”, Potok Mariański – w. szlaków, Gdynia Dąbrowa, Potok Kacza – węzeł szlaków, Góra Krzyżowa, Gdynia Wiczlino. Szlak od Gdyni do Wejherowa, o całkowitej długości 51,9 km, w Gdyni 15,1 km. Na trasie rezerwat o pow. 9 ha – ochrona jesionu wyniosłego i świerka oraz runa leśnego.

12. REZERWATY

- a. „Kępa Redłowska” – istnieje od 1938 r. o powierzchni 118,16 ha. Położony w granicach administracyjnych Gdyni, między Orłowem a Kamienna Górą. Celem ochrony jest zachowanie naturalnych lasów bukowych oraz stanowisk jarząba szwedzkiego. Jeden z najpiękniejszych zakątków Wybrzeża. Wspaniałe widoki na Gdynię, występowanie charakterystycznych roślin (rokitnik zwyczajny), możliwość obserwowania procesów abrazji morskiej.
- b. „Kacze Łęgi” to rezerwat leśno – florystyczny o pow. 8,97 ha, utworzony w 1983 r. leżący w dolinie rzeki Kaczej. Obejmuje odcinek potoku z niewielkim dopływem oraz dobrze zachowany fragment lasu łągowego z okazałym drzewostanem i wieloma drzewami pomnikowymi. Rezerwat chroni pozostałości dawnej szaty roślinnej dolin rzecznych (łąg wiązowy w formie typowej dla roślinności dna dolin niewielkich rzek).
- c. „Cisowa” – jest to rezerwat leśny o pow. 24,76 ha, utworzony w 1983 roku w celu zachowania fragmentów buczyny i łągu jesionowo - olszowego oraz stanowisk roślin chronionych i rzadkich.
- d. „Podwodny obszar chroniony u podnóża Klifu Orłowskiego” planowany rezerwat podwodny. Jest to obszar zasługujący na ochronę za względu na znaczne skupisko podwodnych kamieni o gładów tworzących dogodne podłoże dla rozwoju wielogatunkowej fauny i flory. Zachowane są tam biocenozy w stanie zbliżonym do stanu naturalnego.

Źródło: Ulotka Urzędu Miasta Gdyni

NASZA PIOSENKA

- I. Oto wielka jest nowina,
w świat wyrusza Gdańsk i Gdynia.
Droga nasza jest daleka,
Radość, szczęście na nas czeka.

Hej, hej autobus rusza,
raduje się nasza dusza.
Z nami zwiedzić świat możecie,
jeśli tylko tego chcecie.
Hej, hej autobus rusza,
raduje się nasza dusza.
Z nami zwiedzić świat możecie,
Jeśli tylko chcesz, chcesz, chcesz.

- II. Na pielgrzymce się poznali,
smak przyjaźni pokochali.
Przyjaźń łączy ich serdeczna,
spraw o Boże aby wieczna.

Hej, hej autobus rusza . . .

- III. Już zwiedzili wiele krain,
i Maryji się kłaniali.
Czy to w Lourdes czy w Ostrej Bramie,
hołd składali Bożej Mamie.

Hej, hej autobus rusza . . .

- IV. Wyruszamy w świat daleki,
poprzez góry, lasy, rzeki.
Wszystko wokół nas ciekawi,
Bóg pielgrzymów błogosławi.

Hej, hej autobus rusza . . .

Słowa: Danuta Zalewska
na melodię „Hej sokoły”

INFORMACJA TURYSTYCZNA

Dysk. Nr 2